1ste. Jaargang. Curacao den 20n. December 1884. N° 51.

AMIGOE DI CURACAO.

WEEKBLAD VOOR DE CURACAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt eiken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0,25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels fl. 0,50, voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD
OP CURAÇAO,
PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129.

De Agentuur
ten huize van de Heeren
JAN ELLIS, *Curaçao.* — Otrabanda.
JUAN CAPRILES, *Aruba.* — Playa.
JOSÉ A. ROSA HERRERA, *Bonaire.* — Playa.

E Corant aki ta sali toer Dia Sabra.
Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.
Pa lagarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl 10,— pa anja.
Un number só fl. 0,25.
Un anuncio di 1 té 7 regel, fl 0,50, cada regel mas fl. 0,07½.

SCHEEPSTIJDINGEN.
aankomst alhier:

27 Dec.	*Maracaibo*	van Maracaibo.
31 „	*Valencia*	„ New-York.
4 Jan.	*Maracaibo*	„ Maracaibo.
7 „	*Royal Mail*	„ Southampton

CALENDARIO.
December.

21.	DOMINGO.	S. Tomas Apost.
22.	LUNA.	Stos. Floro i otro martiraan.
23.	MARTES.	St^a Victoria v. i m.
24.	RAZON.	S. Delfin ob. *dia di ajoen i abst.*
25.	HUEBES.	NACEMENTOE DI N. S. H. C.
26.	BIERNES.	S. Esteban, protomartir.
27.	SABRA.	S. Juan Apost. i Evang.

STAND DER MAAN.
E. K. 25 Dec. 8 ure 45 m. A. M.

Opkomst der Zon:
21 Dec. 6 ure 18 m.
Ondergang der Zon:
21 Dec. 5 ure. 42 m.

SCHEEPSTIJDINGEN.
vertrek van hier:

29 Dec.	*Carácas*	naar New-York.
30 „	*Maracaibo*	„ Maracaibo.
6 Jan.	„	„ „
7 „	*Pokelsch.*	„ St. Thomas.

KERSTMIS.

Wij wenschen onze geachte Lezers met aanstaanden Donderdag eene genoegelijke Kerstmis. Wij uiten dien wensch niet alleen voor onze Katholieke lezers, maar ook voor alle andere. Hij toch Wiens geboortedag wij aanst. Donderdag herdenken, kwam om allen te verlossen, allen zalig te maken. Zal evenwel dat Kerstfeest voor ons waarachtig genoegelijk zijn, dan moet dat genoegen volkomen wezen, en ons niet alleen eene aangename verpoozing aanbrengen van ons gedurig zwoegen en onze veelvuldige zorgen, maar dan moet het ons ook herinneren aan, en doen streven naar onze hoogere bestemming.

Wij schreven, dat Hij, Wiens geboortefeest wij aanst. Donderdag vieren, kwam *om allen te verlossen en zalig te maken.* Zijne liefde, omdat zij Goddelijk en dus oneindig was, sloot niemand uit, maar omarmde allen. Hij kwam dus om geheel het menschelijk geslacht te verlossen. Maar waar van? Niet van pijnen en smarten, niet van ongeneeslijke ziekten, en den tijdelijken dood, dien zij aanbrengen, niet van armoê en gebrek, niet van oorlog en van de tirannen; maar om ons te verlossen van de wreedste dwinglandij die er bestaat, namelijk de tirannie der zonde. Van deze kwam Hij ons verlossen, en ons die vrijheid teruggeven, welke wij door de zonde verloren hadden.

God toch schiep den mensch een vrij wezen. De mensch begreep dit voorrecht niet, dat hem zoo verre boven het redelooze dier verhief. Er ontstond begripsverwarring bij hem, en *bandeloosheid* voor *vrijheid* nemend, luisterde hij naar eene Satanische ingeving, die hem voorspelde, dat hij Gode *gelijk*, niet Zijn onderdaan zijn zou. Het eerste menschenpaar zondigde en verloor daardoor én voor zich zelven én voor zijne geheele nakomelingschap de ware vrijheid. De mensch dus was slaaf geworden, slaaf van zijne hartstochten, en slaaf van elkeen die geslepen genoeg was, die hartstochten te vleien, en ze tot zijn eigen misdadig voordeel te doen dienen.

Van die slavernij kwam de Christus ons verlossen om ons de waarachtige vrijheid terug te kunnen geven.

En welk was het middel waarvan Hij zich daartoe bediende? Een middel dat alleen door een oneindige Wijsheid uitgedacht en uitgevoerd kon worden. De mensch wilde *Gode* gelijk zijn en verloor daardoor zijne vrijheid; welnu God werd den *mensch* gelijk, en gaf hem daardoor de vrijheid terug. Ziedaar de groote gebeurtenis die wij aanst. Donderdag herdenken; eene gebeurtenis, die eeuwen te voren aan de Aartsvaders beloofd, door de profeten voorspeld en door alle volkeren verwacht was geworden. God werd den mensch gelijk, welk een liefde! Maar ook welk een vernedering! De Allerhoogste wilde ze ondergaan, om den mensch tot den hoogsten adeldom te kunnen verheffen, dien, namelijk, van een vrij schepsel te kunnen zijn.

Wij schreven straks niet alleen, *Hij kwam om allen te verlossen*, maar ook, *en allen zalig te maken.* Ons verlost te hebben was veel, maar niet genoeg, indien wij straks onder de pas verbroken dwinglandij weer moesten geraken. Dit voorkwam Hij, en daarom leerde Hij ons den weg, dien wij daarvoor moeten inslaan. De mensch ontmoet op zijn levenspad drie afgronden, en valt hij daarin, dan valt hij tevens op nieuw onder de slavernij, waarvan de Christus hem verlost had. Daarom leerde ons de Zaligmaker bij Zijne geboorte, toen zijne menschelijke natuur nog in den sluimer der kindsheid lag, reeds door zijn voorbeeld ons die afgronden te ontwijken. Deze zijn: de hoogmoed, de onmatige zucht naar aardsche goederen, de ongeoorloofde zinnelijke genietingen. Tegen alle drie behoedde Hij ons door zijn voorbeeld: tegen den hoogmoed, en daarom wilde Hij, de Allerhoogste, in een stal geboren worden tusschen os en ezel; tegen de onmatige zucht naar aardsche goederen, en daardoor wilde Hij dat Zijne maagdelijke Moeder slechts armoedige doeken had, om zijn pas geboren lichaam in te wikkelen; tegen de ongeoorloofde zinnelijke genietingen, en daarom schreide hij tranen van pijn, toen die zelfde Moeder Zijne zoo tengere ledematen op een handvol stroo in eene kribbe moest neêrleggen. Hoe verheft zich onze geest, wanneer wij bij de beschouwing van dit alles in het oog houden, dat Hij, die dit alles leed, en mensch en God tevens was. Geen wonder dan ook, dat langs Bethlehem's velden de zang der Engelen weerklonk: *Glorie aan God in de hoogste hemelen, en op aarde vrede den menschen die van goeden wil zijn. Glorie aan God*, omdat aan God door de menschwording die eer, die voldoening gegeven is, die Zijne door 's menschen beleedigde Majesteit billijker wijze vorderde; en *op aarde vrede den menschen*, om dat door de Incarnatie de mensch zich met God verzoenen kan en waarachtig *vrij* worden. Dit laatste wordt helaas niet door allen begrepen, omdat allen niet van goeden wil zijn. Er zijn altijd eenige menschen die even als vroeger het begrip van vrijheid met dat van bandeloosheid verwarrende geen meester boven zich willen erkennen, zelfs niet God; of indien al een God, dan slechts een denkbeeldigen en geen persoonlijken; een God, die noch beloont noch straft; een God dus die noch van hemel noch van hel spreekt. Dat er altijd zulke menschen gevonden worden, is droevig, maar waar. Wij vertrouwen evenwel, dat niemand onzer lezers tot dat soort van menschen wil behooren, en daarom wenschen wij allen eene genoeglijke en zalige Kerstmis; eene genoeglijke in hunne fatsoenlijke of geoorloofde uitspanningen; eene zalige, met betrekking tot hunne hoogere bestemming als mensch!

Pascu di Nacementoe.

Bon Pascu di nacementoe pa toer nos lector respectar dia huebes awor! Bon pascu nos ta desea no solamente pa nos lectornan Católico, ma pa toer. Pasobra e Senjor kende su dia di nacementoe nos ta recorda dia huebes awor, a bini pa libra toer i pa salba toer. Ma si pascu kier ta un fiesta gustoso pa nos, anto su gustoe mester ta perfectoe, i doena nos no solamente un duci descanso di un trabao largoe i tantisimo cuidado, ma tambe corda nos i haci nos busca mas haltoe destinoe.

Nos a bisa koe El, kende su dia di nacementoe nos ta celebra dia huebes awor, a bini pa libra i salba toer. Su stimacion, ki tabata dibina i infinita, no a ninga ningun hende, ma a cohé toer. El a bini anto pa libra henter genero humano. Libra, di kiko? no di pena i dolor, no di enfermedad incurabel, i morto temporal koe nan ta causa; no di pobreza i miseria, ni di gera i tirano, ma pa libra nos di tiranía di mas cruel koe tini, es ta: di tirania di pica. Ta di es tirania koe el a bini libra nos, i bolbé doena nos es libertad koe nos a perde pa picar.

Dios a cria hende liber. Hende no a comprende es fabor koe a poné asina haltoe arriba animal irracional. Su sintir a perde, i toemando desorde pa libertad, el a kere inspiracion Satanica ki tabata siguré koe lé ta igual na Dios, i no Dios su sirbidor. Promer hendenan a peca, i pa picar nan a perde i pa nan mees i pa toer descendiente berdadera libertad. Hende anto a bira catiboe, catiboe di su pasion, i catiboe di cada un ki tabata basta spiertoe pa adula es pasion i pa haci nan sirbi pa su mees perdicion.

Di es esclabitud Cristoe a bini libra nos pa bolbe doena nos berdadera libertad.

I koe ki médio? tien médio koe sabiduría infinito sool por a inventa i usa. Hende kier tabata igual na Dios, i el a perde p'esai su libertad; awor Dios a bira igual na hende i a bolbe doené p'esaí libertad. Ata es gran hecho, koe nos ta recorda dia huebes awor; un hecho koe ta primintir na Patriarcanan sigloenan adilanti; koe Profetanan a anuncia, i koe toer nacion tabata spera.

Dios a bira igual na hende. Ki stimacion! ma tambe ki humiliacion! Dios Altisimo koe a pasa es humiliacion pa doena hende di mas grandi honor posible, es ta: di Criatura liber.

Nos a bisa caba, koe El a bini no solamente pa libra, ma tambe pa salba nos toer. Nos libertad tabata muchoe ma no basta. Si, despues di a haja liber, nos mester a bira catiboe trobé. Esai Señor a preveni, i El a moenstra nos camina koe nos mester cohe. Nos ta topa den camina di nos bida tres abismo, i si nos ta cai den nan, nos ta cai trobe den esclabitud for di cual Cristoe a libra nos. Ta p'esai nos dibinoe Salbador a sinja nos na su nacementoe caba den su promer infancia pa su egempel evita es tres abismo. Nan ta: orguljo, deseo desarreglado pa biennan di mundoe, gustoe sensual prohibir. Di toer tres El a scapa nos pa su egempel. Di orguljo, ta p'esai koe El, Dios Altisimo, kier a nace den un stal menimei di boê i buricoe: di deseo desarreglado pa biennan di mundoe; i ta pesai El a kier koe su mama Birgen no tabatien mas koe pober linso pa tapa su curpa tiernoe: di gustoe sensual i ta p'esai koe El a jora lágrima di dolor, ora koe es mees mama Birgen mester a pone su curpa tiernoe arriba poco jerba den pesebre.

Com nos spiritu ta lamanta den nos curpa, ora koe meditando toer esaí, nos ta mira koe El, ki a sufri tantoe, tabata Dios i hende. No ta di admira anto koe cantoe di Angelnan a resona pa camponan di Bethlehem: *Gloria na Dios den di altisimo di cieloe, i na mundoe paz pa hende di bon boluntad. Gloria na Dios*, pasobra na Dios a doena pa nacementoe di Cristoe, es honor i satisfaccion, koe su magestad ofendido pa picar di hende, tabata pidi hustamente: *i na mundoe paz pa hende*, pasobra hende por reconcilia coe Dios pa incarnacion, i haja berdadera libertad. Ma, ki duele, es último-akí toer hende no ta comprende, pasobra toer no ta di bon boluntad.

Semper ta haja hende, ki, manera promer ta confundi idea di libertad coe idea di desorde, i ki no kier ningun meester arriba nan, ni Dios mees; i, larga koe nan kier un Dios, anto ta un Dios ki no ta paga ni castiga, un Dios ki no ta papia ni di Cieloe ni di fiernoe. Koe ta haja ainda tal sorto di hende, ta duele, ma berdad! Ma nos ta spera koe ningun di nos lectornan no kier ta di es clase di hende, i ta p'esai nos ta desea pa toer un gustoso i santoe Pascu: i gustoso pa diberticion decente, santoe na relacion di nan mas haltoe destinoe como hende.

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

Gouvernements-besluiten.

Curaçao den 18n. December 1884.

Bij koninklijke besluiten van den 3n. en en 21 October dj. is respectivelijk aan den Heer *J. E. van der Meulen Jr.* en de Heeren Mr. *E. I. van Lier* en *I. Debrot* alhier vergunning verleend tot het aannemen van het orderteeken van het Borstbeeld van den Bevrijder *Simon Bolivar*, de eerste en derdegenoemde van de 5e. klasse en de tweedegenoemde van de 3e. klasse.

Bij koninklijk besluit van 21 October 1884 is de Heer *Leonard B. Smith* erkend en toegelaten als Consul der Vereenigde Staten van *Noord-Amerika* alhier.

Bij koninklijk besluit van 28 October 1884 zijn de Heeren *Jesurun Penso* en *Haim Penso* erkend en toegelaten respectivelijk als Consul en Vice-Consul van de Vereenigde Staten van *Columbia* alhier.

De Heer *J. R. G. De Veer*, administrateur van Financiën, gedurende het verlof van den Heer Mr. *C. A. H. Barge* naar *Suriname*, belast met de functiën van Lid van den Raad van Bestuur in de kolonie Curaçao.

Aan den Heer *Johan Frederik Karel Van Eps*, postdirecteur alhier, op zijn verzoek, met ingang van 1° Januari 1885, eervol ontslag uit 's Lands dienst verleend, onder toekenning van pensioen.

De bij de brigade maréchaussées alhier gedetacheerde infanterist *L. D. Garmers*, met ingang van 1° Januari 1885, naar het Garnizoen teruggezonden.

Aan *Anastasio Guillermo* en *Adelaide Fabiana Sebastiana Agnes*, minderjarige kinderen van *José Girigorie Giribaldie*, vergunning verleend om, met weglating van hunnen geslachtsnaam "*Iribadi*", dien van "*Giribaldie*" aantenemen, en zich derhalve voortaan te noemen en te schrijven respectivelijk *Anastasio Guillermo Giribaldie* en *Adelaide Fabiana Sebastiana Agnes Giribaldie*.

Ter Gouvernements-Secretarie zijn ter inzage van belangstellenden nedergelegd het "*Bericht aan Zeevarenden*", uitgegeven door de Afdeeling Hydrographie van het Ministerie van Marine te *s' Gravenhage*, N° 42 t/m. 45 van 1884.

— Zaterdag 13 Dec. jl. had op Bonaire in de kerk van St. Bernardus aan de Plaaye de plechtige uitvaart en begrafenis plaats van den *Z. Eerw. Pater Basilius*. De H. Dienst werd verricht door den Z. E. Heer Pastoor J. te Welschen; de WelEerw. Heer M. Bongers sprak eene lijkrede uit. Honderden geloovigen kwamen van de Rincon zich met een paar duizend R. K. gemeentenaren van de Plaaye aan den voet van het altaar en bij het graf van wijlen hunnen geestelijken Herder vereenigen om voor zijne zielerust een vurig en dankbaar gebed hemelwaarts te zenden.

VRIJDAG 12 December jl. is de Zeer Eerwaarde Pater BASILIUS op het eiland Bonaire in den Heer overleden. De Eerw. Pater was niet minder dan 40 jaren in de Curaçaosche Missie met onverdroten ijver werkzaam geweest. Geboren te Wychen op 7 October 1813, trad hij, na voltooiing zijner voorbereidende studiën te Uden, in het jaar 1837 in de Orde der E. E. P. P. Capucijnen; werd priester gewijd te Nijmegen 1840, en oefende zich in zijn klooster te Velp 3 jaren lang door eene onvermoeide priesterlijke bediening voor het missionaris-leven in deze tropische gewesten. In het jaar 1844 was Z. D. H. Mgr. Niewindt van eene reis naar Holland hier op Curaçao teruggekeerd en had den jeugdigen Pater Basilius (in de wereld Hermanus Fornar) als missionaris voor het Vicariaat medegebracht. Al aanstonds werd de nieuwe Missionaris aangesteld als *Rector* van de Eerw. Zusters op Otrobanda; kort daarop, Dec. 1844, vertrok Pater Basilius naar het eiland Aruba, van waar hij, 3 jaren later, als kapelaan werd overgeplaatst op het eiland Bonaire. Bovenal schitterde de apostolische ijver van den eerwaardigen Pater Basilius gedurende de 35 jaren, dat hem in onderscheidene gemeenten de bediening van pastoor was opgedragen: op *Bonaire* aan de Plaaye van 1849—1862; te *Santa Rosa* op Curaçao van 1862-1876, eindelijk wederom op *Bonaire* in de St. Martinus-kerk te Rincon, waar hij onvermoeid tot op 71-jarigen leeftijd in 's Heeren wijngaard arbeidde. Eene smartvolle ziekte overviel den edelen grijsaard, eenige weken geleden, en werd de oorzaak van zijnen dood, die ongetwijfeld kostbaar was in de oogen des Heern, omdat hij het einde was van een leven, geheiligd door het gebed en een strenge naleving zijner ordesregelen, en niet minder vruchtbaar in goede werken voor het geestelijk en tijdelijk heil zijner gemeentenaren.

DIA Biernes 12 December pasar a moeri riba Isla di Bonaire Reverendo Pater BASILIO den di Senjor. Té na último lunanan di su bida e Rev. Pater Capucino a keda traha pa honor di Dios i pa probechi spiritual di Católiconan di es Mision Católica nos ta mira Rev. Pater Basilio, duranti 40 anja, encargar coe diferente puesto sacerdotal. Ta Rector é tabata di Rev. Soeurnan na Otrobandu foi Januari 1844 té December di mees anja. Coe masjá fruta el a sirbi den Iglesia di Dios como kapelaan na Aruba té 1847 i como kapelaan na Playa di Bonaire té 1849. Despues el a bira Pastoor ajá, foi e anja 1849 té 1862. Parochia di Sta Rosa na Curaçao tambe tabatien fortuna di probecha di su fervor i bida di sacrificio. Alafin Rev. Pater Basilio a bolbe bai na Bonaire (1876) camina el a traha den Parochia di San Martino di Rincon tê ora biegeza i enfermedad a caba su bida di Apostel. Dios descanza e Pater respectabel i stimar! Respectabel é tabata pa motiboe di su hopi birtud, koe a hacié lombra como un jioe berdadero di su Santo Padre Francisco; stimar, pasobra sin número ta e obranan di caridad, koe Pater Basilio a alivia coe nan necesidad tantoe spiritual como temporalnan di miles cristiannan den es Kolonie-aki. Su bida a gana p'é un Corona di honor i gradicimentoe cerca hendenan: mara ta pronto Dios doené un corona di gloria tambe na cieloe!

R. I. P.

NEDERLAND.

De *Amsterd. Ct.* deelt mede dat Z. M. de Koning aan de heeren *Hogel* en *Beyerman*, adjudanten van wijlen Prins Alexander, een jaargeld van 2000 gulden ieder levenslang heeft toegekend.

— De lijfarts van den overleden Kroonprins de heer dr. Vinkhuyzen Jr. ontving geen jaargeld. Hij verleende aan Zijn Hoogheid gedurenden 9 jaar geneeskundige hulp.

Z. M. de Koning schonk en aan dr. Vinkhuyzen Jr. èn aan dr. Van Wieringhen Borski, die o. a. mede de balseming van het vorstelijk lijk verrichtte, de Ridderorde van de Nederlandschen Leeuw.

Dr. Borsky zond voor de door hem gedane kunstverrichtingen een rekening in van duizend gulden, volgens het oordeel van deskundigen niet te veel voor het verzorgen, onderzoeken, en balsemen van het vorstelijk lijk; dr. Vinkhuyzen diende voor de bezoeken, aan Z. K. H. gedurende 9 jaar gebracht eene rekening in van twee-en-twintig duizend negen honderd dertig gulden (*f* 22,930) Beide nota's werden door Zr. Ms. thesaurier voldaan.

De *Amst. Ct.* aan wie dit bericht is ontleend, voegt er bij, dat dr. Vinkhuyzen toch zijn ontslag heeft gevraagd als geneesheer van de koninklijke hofhouding.

— Op Maandag 17 November ll. opende de heer *F. J. J. van Eysinga*, Voorzitter der Eerste Kamer, de vergadering der Staten-Generaal, die in Vereenigde zitting waren te zamen gekomen.

— Z. M. de Koning verscheen ten één ure ongeveer, en hield eene korte openingsrede.

— De heer *M. Mackaij* is door den Koning benoemd tot Voorzitter der Tweede Kamer.

— *Begrooting voor Curaçao.* Bij afzonderlijk wetsontwerp is voorgesteld de Curaçaosche Begrooting voor 1885 te verhoogen met *f* 16,598,96, waartegenover vermindering met een gelijk bedrag is voorgedragen.

— Bij de behandeling van het Ontwerp der wijziging van art. 198 der Grondwet ontwikkelde de heer WINTGENS opnieuw zijne bezwaren tegen toekenning tot Grondwets-wijziging aan een Regent, vooral met het oog op den tweespalt der partijen. Hij waarschuwde voor de gevolgen.

De heer SCHAEPMAN bestreed de waarschuwingen; hij had alle vertrouwen in het karakter van het Nederlandsche volk, dat met zijn Oranje-huis vereenzelvigd is, en vreesde de partijschappen, hoe heftig ook, niet — zoolang boven de partijen staat het vaderland.

De MINISTER HEEMSKERK sloot zich hierbij aan; hij wees op de noodzakelijkheid, die zich kon voordoen tot Grondwets-herziening tijdens het regentschap, en voegde er bij, dat *vóórdat de Kamer over definitieve Grondwets-voorstellen zou beslissen, een wijziging der kiestabel volgens de tegenwoordige noodig kon worden* en dat althans uit die aanneming van het tegenwoordige ontwerp niet viel af te leiden, dat volgens hem, wijziging der kiestabel onnoodig zou zijn.

De Grondwets-wijziging werd alstoen aangenomen met 66 *tegen* 8 *stemmen*, dus met de vereischte meerderheid van ⅔.

Tegen stemden de heeren *Bahlman, Reuther, Keuchenius, Vos de Wael, van Baar, Lambrechts, Ruijs* en *Wintgens*.

— Een particuliere correspondentie uit Nederland meldt aan de *Amigoe di Curaçao*, dat bij de laatste stemmingen op 28 Nov. gekozen zijn: te Almeloo *J. v. Alphen* ANTI-REVOL. met 1202 tegen *A. v. Laan* met 1077 st.; te Goreum *de Geer van Jutphaas* ANTI-REVOL. met 1930 tegen *C. A. Jeekel* met 923 st.

— De *Prov. Noordbr. Ct.* meldt dat door de heeren *J. C. van Hattum* te Sliedrecht, en de firma *Bekker Van Seters en Co.*, te Nijmegen, een gedeelte van het te maken kanaal van Panamá is aangenomen voor een bedrag van ruim zestig millioen frank. Met de uitvoering van dit belangrijke werk, dat binnen drie jaren zal moeten voltooid zijn, is belast geworden den heer A. D. Van Seters, die daartoe reeds in den 6n. November met het stoomschip *Lafayette* van St. Nazaire naar Panamá vertrok.

ZEd. werd door twee associés, namelijk den heer F. A. Van Seters, te Vucht en den heer J. J. Bekker, uit Amsterdam, tot St. Nazaire uitgeleide gedaan.

Het is hoofdzakelijk aan den ondernemingsgeest, de veel omvattende kennis en de uitgebreide relatiën van den heer Van Hattum te danken, dat ook Nederlanders geroepen zijn, het grootste van de tot heden bekende werken der wereld te helpen tot stand brengen.

PARIJS, 3 December.— De verkiezing van den heer *Gonier* tot lid van de Kamer heeft in de pers tot beschouwingen aanleiding gegeven over de tegenwoordig reactie in den lande.

— China heeft beslist geweigerd bemiddeling aan te nemen; het is besloten zijne suzereiniteit over Annam te handhaven.

— 9 Dec.— De Regeering heeft aan Admiraal *Courbet* alsmede aan Generaal *de l'Isle* getelegrapheerd, dat zij zich voorloopig, wegens politieke redenen, tot eene defensieve houding bepalen moeten.

— 10 Dec. — De Fransche gezant *Waddington* vertrekt naar Parijs terug; men houdt het er voor, dat de pogingen van Engeland tot verzoening tusschen Frankrijk en China voorgoed mislukt zijn.

— Twaalf Chineesche schepen hebben order ontvangen in zee te steken en de Fransche vloot aan te vallen.

BERLIJN, 5 December.— In den Rijksdag is een wetsontwerp ingediend tot aanleg van een kanaal tusschen Kiel en Brunsbuttel, dat breed en diep genoeg moet zijn, om aan de grootste oorlogschepen doortocht te verleenen. Het kanaal zou binnen 5 jaren voltooid moeten zijn; de kosten worden geraamd op honderd en twintig millioen marks. Plan en teekening van het kanaal dragen de goedkeuring weg van graaf v. Moltke.

— Dr. Windhorst heeft zijn voorstel, om de verbanningswet der geestelijken in te trekken, in den Rijksdag met overgroote meerderheid van stemmen zien aannemen. Bismarck verzette er zich te vergeefs tegen.

LONDEN.— De Eerw. Heer *Petre*, oudste zoon van wijlen lord Petre, heeft verleden maand den gebruikelijken eed in het huis der Lords afgelegd. De nieuwe Lord Petre is de eerste katholieke priester, die sedert de hervorming in het Engelsche Heerenhuis zitting neemt.

GENEVE.— Op Zondag 9 November is in het kanton Genève herstemming gehouden voor den grooten Raad. De Conservatieven hebben met 400 stemmen meerderheid gezegepraald en dus het radicale

bewind (van de kleine tirannèn *Conteret c. s.*) omver geworpen. Wijl nu de twee gedelegeerden, welke de Groote Raad voor den Stendenraad te Bern (Eerste Kamer van Zwitserland) te kiezen heeft, conservatieven zullen zijn, zal ook in den Stendenraad de meerderheid juist verplaatst worden. De gevolgen van dezen omkeer kunnen allerbelangrijkst zijn.— Ook in drie anderen kantons zijn de herstemmingen in het voordeel der conservatieven uitgevallen.

BRUSSEL.— De groote leugen der liberale "Overwinningen" bij de gemeentelijke verkiezingen van den 19n. October wordt hoe langer zoo meer ontmaskerd. Voor de beide Vlaanderens en Antwerpen is de statistiek reeds opgemaakt.

Deze cijfers bewijzen, dat ook in die provinciën de katholieken allerschitterendst gezegevierd hebben. In de drie provinciën vielen niet minder dan 77 liberale burgemeesters en 67 liberale schepenen, met inbegrip van hen, die zich niet durfden candidaat stellen. In *Oost-Vlaanderen* blijven slechts 27 liberale gemeente-besturen op 289. In *West-Vlaanderen* slechts 27 liberale gemeenteraden op 152. In de arrondissementen *Maaseyck* en *Tongeren* schieten nog 10 liberalen over op 138. Ook in *Henegouwen*, *Luxemburg* en *Brabant* hebben de katholieken groote vorderingen gemaakt.— En toch, durfde het onbeschaamde liberalisme aan zich-zelf de meerderheid toeschrijven en op grond daarvan zelfs een wijziging van ministerie eischen!

ANTWERPEN.— Evenals verleden jaar te Amsterdam, zal in 1885 ter Wereldtentoonstelling van Antwerpen de galerij der machines een bewonderenswaardig schouwspel opleveren. Behalve de jongste toepassingen der electriciteit, zal men er de machtigste machines zien, die op zee en in de nijverheid gebruikt worden. Onder de Belgische maatschappijen die er krachtig aan deel zullen nemen, behoort natuurlijk de beroemde maatschappij *Cockerill*. Ook de voornaamste Duitsche machine-bouwers zullen vertegenwoordigd zijn.

NEW-YORK.— Zaterdag 8 November is te Baltimore, onder presidium van den gedelegeerde des H. Stoels, het Provinciaal Concilie geopend dat wordt bijgewoond door tachtig Amerikaansche bisschoppen.

—4 Dec.— Berichten uit Soudan melden, dat *El Mahdi* gestorven is.

Pakiko S. S. Leo XIII ta condena Masonería?

—(o)—

III.

(*Cabamentoe.*)

Tocanti e pregunta aki-ariba, nos a pone nos lezadornan caba na conocementoe di unoe di e tantoe razonnan, koe ta citar den e Encíclica *Humanum genus* pa dicidi, koe Masonería meste ta condenar. Expres nos a tene nos n'es ún razon-aí só, pasobra é ta di mas forza, i ta di menos koe por ta papiar contra dié. Di más forza pasobra é ta basar riba ser of naturaleza mees di Masonería. Wel, Lecctor stimarnan! Larga koe nan a demoestra boso, koe un cos, un manera di obra of un sociedad, *pa su naturaleza* mees, ta maloe, robes i k'é ta haci danjo, anto lo no por tien ningun razon di mas chikitoe, pa haci boso haja un opinion faborabel p'é. Kende anto lo kier toema ni un boca di awa of come un krentji di pan, si algun hende, koe por huzga bon, a declara koe e poz tien venenoe aden of koe e trigoe a coeminza putri? Wel, cada hende, koe tini un poco bon sinti noema, tien derechi, hasta é ta obligar di dicidi, koe *un sociedad secretoe* riba dié mees i di su naturaleza mester ta robes, maloe i bergonzoso.

Den nos di dos artíkel (18 Oct. pasá) nos a tende difuntoe PRINS ALEXANDER papia e sentenci-aí di Masonería masjá klaar: „E sluier impenetrabol koe ta tapa ma-„sonería, no ta nada propio pa haci hen-„de haja un bon idea di su trabao i su „propension, esta: medionan i obheto." Asina e KROONPRINS-GROOTMEESTER a bisa den su carta conocir na R.·. Vaillant, despues di moestra es hecho "koe e bistir „misterioso koe masonería ta lorar aden „*ta doena hopi hende miedoe di drentéle.*" Di berdad, toer hende, koe reflecciona serioe, lo meste haja koe un *sociedad secretoe* pa su naturaleza mees ta merece di ta condenar, i l'é meste haja miedoe di drentéle. Esaí nos a splica den nos promé artikel, ora nos a moenstra, ki foi razon un candidato mason ta obra ora, na su drentamentoe den e Orde, é ta bai compromete su curpa coe un *primintimentoe* i *huramentoe* 1° pa juda traha pa un fin desconocir; 2° p'é pone su mees curpa dispuestoe pa toer medio, sin kita ningun afó; 3° pa sacrifica su libertad di obra na *autoridad desconocir.*

———

E consecuencia prácticanan, koe na ocasion di bewijs di Papa Leo nos saca, ta toca principalmente na Masonnan. Bao di B. di nos artikel pasar nos a pidi nan, *di ta en adelante mas prudente den nan huicio riba Reunion Católicanan*; pa nan no pone es-akínan riba mees linja coe e *sociedad secretoenan.* Na mees tem nos tabatin ocasion di los un obhesion, scherpi di nos respetabel contrarionan. Sin embargo, algun Mason, koe ta mira i sinti masjá bon, koe hustamente e caracter di SOCIEDAD SECRETOE ta condena nan Orde dilanti tribunal di sana razon, nan kié nenga porfiá, koe Masonería ja no ta un sociedad secretoe mas. Pasobra, nan di, koe *estatuto*, *fin* i *medionan* a bira conocir; nan ta gedruk mees coe aprobacion di e Orde; plamar toer camina i den manoe di toer hende!— Di nos banda sin embargo nos a proba, koe *estatutos* i *reglamentoenan-aí gedruk i conocir ta masjá incompleet*; i com hasta e masonnan di gradoe mas abao ta worde ganjar escandalosamente coe e cos boenita gedruknan-ai. Sigur den e gradoe mas haltoenan hende lo ta mas conocir coe e Constitucion, estatuto, fin, medio i doctrinanan di e Orde, koe den e gradoe mas abaonan. Wel, PRINS FREDERIK i CONDE VON HAUGWITZ koe nan mees tabata Mason;— koe despues di buscamentoe coe hopi trabao a jega di conoce e secretoenan di e gradoe mas haltoenan — nan ta reconoce francamente, i jeen di indignacion, koe Orde di Masonería den su gradoe mas haltoenan ta *irracional*, *impio*, i *maloe*. Asina tambe sentenci di Papa Leo XIII ta papia: i pasobra e "lugar di trabao masónicanan" di henter mundoe ta tene communicacion un coe otro, i naturalmente e *gradoe mas abaonan* ta hiba hende na esnan di *mas haltoe*— p'esai *henter e Orde* merece di ta condenar.

———

Mientra tantoe nan ta paai multitud di Masonnan coe wega, inocente na bista, di palabra boenita, manera es-aki-nan: *Fraternidad, Filantropía, Caridad, Noblecimentoe di humanidad, Luchamentoe pa luz, i pa bira bon jioe di Dios*, etc. etc. — ma na fin di cuenta [e Roeman masonnan mees ta doena testimonio di es-aki] asina pres un mason drenta den e rangnan mas haltoe di su Orde, el a perde unbez un caudal di placa, i kiko ta pejor ainda, el a perde tambe su fé Israelita, Protestant of *Católico!* Anto ló nos puntra koe nan ta worde ganjar?

B.·. van der Marwitz, como *profano*, General-Luitenant, den su promer tomo di su *Denkwürdigkeiten* ta sigura nos es koe ta sigi.

Ki poco ganjador i ki hopi hende ganjar tien den masonnan, solamente esnan, koe a jega na trapi di mas haltoe por sabi. Maar hopi di nan tien idea koe nan ta pará riba trapi di mas haltoe, mientra ainda nan no a jega riba drempi mees di nan tempel henter i henteramente desconocir.

Akí nos ta caba nos repeticion corticoe di lo ké nos a bisa den nos dos Artikelnan riba Masonería. Awor nos ta bai saca nos últimoe consecuencia.

B.

Kiko nos meste corda di un mason koe bandona su Orde?

E ta *un homber infiel, sin carácter, un perhuro, un hende indignoe.*— Asina ta respondi di coestumber di masjar hopi mason. Cuantoe bez nos ta leza esaí den discursonan di hopi orador frances pasionar, of den di palabra di orador platnan di Logi di België. Un di nos amigoenan por a cita un egempel, koe na ocasion di un morto masónico, oende hopi hende koe un tem tabata mason a bai doena tambe nan amigoe e últimoe honor, koe un Orador, pa toca trompet di mas haltoe na honor di e Difuntoe a bisa, koe nunca é no bira un roeman traidor, ni falsoe ni perhuro. Nos ta kere koe nos pregunta no meste ta hacir ni na pasion di e francés of di e belga, ni na sesoe swak di nos últimoe Orador. Un raciocinio coe calma lo jega mas sigur cerca berdad.

Na promer lugar nos meste sabi, ki *razon* of *motiboe* un miembro di e Orde por tini, pa cual é pisa di keda mas tempoe den Masonería. Nos por reduci e motiboenan-ai na dos sorto; pasobra nan ta of di naturaleza puramente doméstico masónico, of nan naturaleza ta di principio.

Coe e promer sorto di dificultad, koe algun bez ta haci un mason bandona su Orde, nos no tien di ocupa nos: pasobra mas parti hende ta haja den nan fondo disgustoe personal of social, desunion di política i famía.

Un otro sorto di motiboe, koe no ta ni di naturaleza puramente doméstico, ni henteramente di principio, nos ta larga afó també sin papia nada riba nan. Historia di Masonería di Nederland den é últimoe anjanan-aki ta doena nos un egempel di e sorto meimei aí.

B.·. *J. M. Baud*, koe tabata nombrar pa Groot-officier den tenida di Gran-Oriente di 18 di Juni 1882 a ninga di acepta e dignidad, pasobra Prins Alexander tabata eligir pa Grootmeester. No a pasa ni un luna, koe toer hende den tera tabata sabi, koe é mees B.·. Baud-aí a larga su mandato como Venerabel di Logi di Arnhem, despues k'el a declara: *koe é no por a traha mas tempoe den un Orde, camina tien un Prins na cabez.* Asina B.·. Baud a ninga di traha huntoe mas, despues k'é tabata Mason mas di *30 anja* largoe.

———

Kiko ta e dificultadnan di principio, esaí-nan ta hustamente riba kiko henter forza di nos raciocinio i respondi riba e pregunta, ta bai steun. I coe razon! Principio segur ta e midir koe nos meste tené na mán pa nos gaba of culpa hacimentoenan di hende. Pasobra un alabanza koe no ta fundar arriba basis di birtud ta mees loco i ridículo, koe un culpamentoe mal fundar di infiel, sin carácter i perhuro ta despreciabel.

Asina nos ta puntra anto, si un hende, koe a drenta den Orde di Masonería, despues pa razon *di conviccion*, por sinti dificultad pa keda den e Orde: nos ta puntra si é por — apesar di su primintimentoe i huramentoe— pa motiboe *di conviccion* of pa razon di principio, sali atrobe foi Masonería?

Riba promé parti di nos pregunta hechonan ta responde si.

Den su Circular di 1819 dirigir *na toer Mason riba gradoe di Aprendiz i Companjero*, PRINS FREDERIK, como *Grootmeester-Nacional*, ta bisa: „Mas parti di e gra-„doe mas haltoenan ta ofende sana ra-„zon of sinimentoe, of nan ta consisti „solamente di forma i ceremonia... ... „Hasta mi meste confesa, koe mi a haja „den algun gradoe hopi institucion, koe „ta henteramente na contradicción coe „fin di e Orde, es ta; mehoramentoe di „humanidad."..................

Despues e Prins ta declara su intencion di no traha mas den e gradoe mas haltoe of abaonan. E ta bisa: „Mi ta toema e „resolucion-akí no solamente pa motiboe „di *conviccion*, ma tambe pa motiboe di „*deber*." — Nos lectornan conoce caba e *Provincial-Grootmeester di Masonería*, GRAAF VON HAUGWITZ, i nan a sinja foi su famoso *Memoria*, dirigir na Congreso di Soberanonan di Europa na Verona 1822, koe su curiosidad ardiente a logra di bini na conocementoe di e otro secretoenan asina bon wardar di e Orde, com alatin e sluier tabata hizar p'éle, i com e secretoenan a *causéle indignacion.*" Larga nos scucha atrobe su importante revelacionnan.

„Ki impresion e discubrimentoenan-ai „a haci riba mi, mi ta larga na huicio „di e poco hendenan, koe conoce mi coe-„razon i mi disposicion. Di toer mi a-„migoenan di es tem-ajá, solamente ta „sobrá mi unoe, e Nestor di nos mas „nobelnan!— Tabata mi promer necesidad „di informa toer mi discubrimentoe na „Frederik Wilhelm (III). Nos a bini na „conviccion *koe toer rang di Masonería,* „*for di mas abao té n'e gradoe mas hal-„toenan, koe mi conoce, ta habrir pa toer „sorto di impresion: koe sintimentoe reli-„gioso, meescos coe plan criminalnan di „toer sorto, ta ocupa e mees lugar un ban-„da di otro, i hasta e di promer* (*sinti-„mentoe religioso*) *ta sirbi di tapadera p'e „últimoenan* (*plan criminal*).

„E conviccion-akí, koe Frederik Wil-„helm a sinti huntoe coe mi, *a trecé mi „na un resolucion firme, di separá mi pa „semper di toer participacion* (di ni bol-„be toema parti aden). Sin embargoe e „Soberano a haja bon di mi, di no kibra „henteramente coe toer relacion di Ma-„sonería, pasobra é tabata mira presencia „di toer homber recto den Loginan ma-„nera un médio pa kibra forza di trai-„cion i pa haci e sociedadnan, koe ta existi „caba, bira reunion inocente. Despues e „Prins-ai, tem é tabata Rey, el a sigi e „mees camina."

———

For di es hecho-aki i hopi otro di mees sorto, hende por mira klaar manera solo merdia: Koe un Mason *por* haja i *mester* haja den di é e mees dificultad importante, koe ta modifica of troca henteramente su conviccion di promer-ajá riba Masonería. I kende n'e mundoe-akí lo por toema un tal mason pa maloe, si é ta considera koe ni su primintimentoe, ni su huramentoe ta maréle mas, i é ta stop di haci parti di e sociedad secretoe, koe su Constitucion, estatuto, ceremónia i doctrinanan kier obligéle di obra contra su conviccion i su concenci? *Libertad di conviccion, Libertad di concenci riba toer cos!* ta kiko nan ta predica també den é promer gradoenan di e Orde. Ma pakiko un homber, koe kier haci usoe di un tal libertad, koe kier scucha na ley di su conviccion i na stem di su concenci, i koe p'esaí é ta bandona su Orde, pakiko un homber asina meste ta zundrar pa infiel, sin carácter, perhuro?

Nos ta bai mas aleuw, i supone mees, koe un mason no por a jega na conviccion, ni coe testimonio di e documentoenan koe ta citar caba, ni menos coe su propio examen i experiencia, koe Masonería ta maloe, ganjador, i corruptor. Toch ta sali for di bewijs, koe PAPA LEO a doena di condenacion di masonería, koe toer Mason, *si é kier obra razonablemente* 1° no por subi na ningun gradoe mas haltoe; 2° k'é por i mester bandona Masonería. Pakiko? P'é motiboe-aki di mas klaar i di mas sterki. — koe nunca é tabata marrar *coe ningun sorte di compromiso* na Masonería! E no tabata marrar coe su *primintimentoe solem*; pasobra e primintimentoe-aí di drenta un sociedad secretoe tabata irracional, inmoral, sin balor i pa consecuencia di ningun forza: menos ainda coe su HURAMENTOE: pasobra un *huramentoe* nunca por haci un primintimentoe irracional i inmoral marra un hende na nada; si, meescos koe ta maloe i picar di haci un huramentoe asina, meescos ta maloe i picar di cumpli un tal huramentoe.

Kende lo critica un hende, koe a haci un primintimentoe di horta i a hura pa doena forza na kiko el a priminti, si despues, ora el a mira su error i picar, el a considera, koe ni su primintimentoe ni su huramentoe no tien ningun balor i asina el a larga di horta?

Nos lectornan recorda ainda un bez mas e palabra conmovedornan di difuntoe Prins Alexander, k'el a usa ora el a pinta nos asina sterki e pensamentoe serioe, e sintimentoe temeroso i sensacion di miedoe, koe meste lamanta den coerazon di toer homber di bon sintir, ora é ta na momentoe di haci e primintimentoe i e huramentoe di Mason.

„*Mi tabata* DRAAI, *pasobra tabata „costá mi trabao di haci un pri-„mintimentoe di ta fiel na princi-„pionan koe no por ta habrir hen-„teramente dilanti mi: principio-„nan koe* PA SATISFACE UN NECESIDAD „INTIMO *mester tabatien mas clari-„dad.*"

Toer homber di principio i carácter, koe ta haja nan den Masonería lo meste tene cuenta coe e palabranan-aí, koe ta condena su Orde. Dilanti tribunal di su concenci l'é meste puntra su mees curpa: „Ki obgetoe razonal a hincá mi den e sociedad secretoe-aí? Com mi por a compromete mi palabra di homber pa traha huntoe pa un fin, koe e tem-aí tabata desconocir na mi, i koe té ainda ta keda desconocir? I com mi por a hura di ta fiel na superiornan di mi gradoe, sin koe mi por a haja sabi, promer kiko lo nan por bin mandá mi? Pakiko ciegoe i cobarde mi a marra mi spiritu na cadena di sclabitud, un cadena koe ta conta tantoe wowo, koe no por kibra, manera gradoe tien Masonería i na oende hende meste haci huramentoe di felicidad ciegoe?— Danki Dios e cadena-aí no ta asina duroe k'é no por kibra! ni sikiera ó ta existi mees pa esnan koe ta huzga manera *Papa Leo XIII* i manera toer hende di verstand: es tá, koe un *primintimentoe irracional* i *inmoral* i muchoe menos un *huramentoe pecaminoso*, nunca por tien forza di un compromiso of cadena moral. Asina antó un Mason, koe bandona su Orde, ta un homber di sano principio, un homber di carácter— un hende masjar dignoe di alabanza.

———

Nos no tien noode di scirbi un conclusion pa nos tres artikelnan, koe nos a responde e pregunta-akí coe nan: *Pa kiko Papa Leo XIII ta condena Masonería?* E berdadera razon di condenacion, koe nos a trece i splica, tabata

fundar arriba berdadera naturaleza di Masoneria, (*es tó: un sociedad secretoe*) i riba kiko ta necesario di exigi pa un hende haci un primintimentoe *berdadero i comprometente*. E otro bewijsnan, koe hende ta haja den Enciclica pa condena Masoneria ta basa riba un conocementoe mas intimo di lo kē ta socede den Masoneria: es tá, riba conocementoe di hechonan. Koe *Papa Leo* tabata bon preparar coe conocementoe di asuntoe i sucesoe, ora el a papia su sentenci di condenacion riba Masoneria, un Roeman Mason mes lo doena nos testimonio. Na 1841 el a scirbi caba den *Das Deutsche Vierteljahrschrift: Aki den nos meste haci hasticia na curia Romano.* (Papa, etc.,): *Nan a profúndiza fin i propension di Masoneria i importancia di e asuntoe-ai más promer i más mihor, i nan a keda mas fiel na opinion koe nan forma, koe masjar hopi miember di e sociedad mees.*

Den e declaracion importante-ai for di campoe enemigoe mees tien na nees tem pa nos, Católico, confirmacion di lo kè nos ta kere tocanti na Sumo Sacerdote di Roma: Papa ta wardador di Iglesia di Cristoe; wardador koe bao di luz dibinoe mester hiba su carneran den camina di berdad. Awor ¿como e Pastoor Sumo lo por sinja berdad coe sigaridad, si é no sabi tambe di moestra errornan i boekinan camina error ta socede? E error koe *Papa Leo XIII* ta alerta su crejentenan contra dié ta Masoneria; su camina di scondé Loginan. Sa Santidad ta doena di esai den su Enciclica bewijs, koe no por ta contradici, koe ta conbence!

"Impr. de la Libreria" de A. Bethencourt é hijos.